

*Rotterdam Institute of Private Law
Accepted Paper Series*

***Het geregistreerd
partnerschap wordt niet
afgeschaft. Jammer, een
gemiste kans!***

A.J.M. Nuytinck

*Published in
WPNR, 2008, 306-312*

Abstract

De auteur uit zich kritisch over de keuze van de minister om het geregistreerd partnerschap niet af te schaffen, welke keuze blijkt uit het kabinetsstandpunt ter zake van de evaluatie van de Wet openstelling huwelijk en de Wet geregistreerd partnerschap

Het geregistreerd partnerschap wordt niet afgeschaft. Jammer, een gemiste kans!

Prof. mr. A.J.M. Nuytinck,
hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder personen-, familie- en erfrecht, aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en hoogleraar burgerlijk recht, in het bijzonder personen- en familierecht, aan de Radboud Universiteit Nijmegen
(nuytinck@kabelfoon.nl)

1. Inleiding

Op 12 december 2006 heeft de Minister van Justitie het rapport 'Huwelijk of geregistreerd partnerschap? Een evaluatie van de Wet openstelling huwelijk en de Wet geregistreerd partnerschap in opdracht van het Ministerie van Justitie'¹ aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.² In de aanbiedingsbrief heeft de minister aangegeven dat het in de rede ligt dat een nieuw kabinet ter zake een standpunt bepaalt. Het kabinet-Balkenende IV was toen immers nog niet aangetreden, maar pas op 22 februari 2007. Inmiddels heeft het kabinet een standpunt ter zake bepaald en dit standpunt bij brief van 1 november 2007 ter kennis van de Tweede Kamer gebracht.³

De minister geeft in deze brief aan dat het onderzoek bestond uit een juridisch en een sociologisch gedeelte en tot doel had naar aanleiding van de invoering van het geregistreerd partnerschap en de openstelling van het huwelijk voor paren van gelijk geslacht inzicht te verkrijgen in het functioneren van het huidige formele relatierecht. Terecht merkt de minister op dat het een omvangrijk en zeer waardevol rapport is geworden, dat veel informatie bevat over het huwelijk, de openstelling hiervan voor paren van gelijk geslacht en het geregistreerd partnerschap. Het rapport, zo voegt hij hieraan toe, zal vermoedelijk door de schat aan informatie die het bevat, tevens als naslagwerk gaan worden gebruikt.⁴ Ik onderschrijf het oordeel van de minister over het rapport volledig, maar ik trek zelf voor een gedeelte andere conclusies uit het rapport.

2. Geregistreerd partnerschap: afschaffen of niet?

¹ WODC, Ministerie van Justitie, november 2006. De onderzoekers-rapporteurs zijn K. Boele-Woelki, I. Curry-Sumner, M. Jansen en W. Schrama, allen verbonden aan de Universiteit Utrecht, Molengraaff Instituut voor Privaatrecht en Disciplinagroep Sociologie. Het onderzoeksrapport is tevens verschenen als deel 134 in de serie *Ars Notariatus*, Deventer: Kluwer 2007.

² *Kamerstukken II* 2006/07, 30 800 VI, nr. 32.

³ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200 VI, nr. 11.

⁴ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200 VI, nr. 11, p. 1.

Uiteraard is de belangrijkste vraag die naar aanleiding van het onderzoek dient te worden beantwoord, of het geregistreerd partnerschap in stand moet blijven naast het opengestelde huwelijk.⁵ De minister gaat in op de achtergrond van deze vraag. Op 1 januari 1998 is het geregistreerd partnerschap ingevoerd en op 1 april 2001 is het homohuwelijk ingevoerd. Toen was de vraag aan de orde of er nog behoefte was aan het geregistreerd partnerschap. Toentertijd is ervoor gekozen om het geregistreerd partnerschap voorlopig te handhaven, omdat er in de praktijk behoefte aan zou zijn. De evaluatie zou moeten uitwijzen of deze aanname terecht was. Het rapport beschrijft de gevolgen van instandhouding of afschaffing van het geregistreerd partnerschap.⁶ Het voordeel van afschaffing van het geregistreerd partnerschap is dat de wetgeving wordt vereenvoudigd. Wel zou, indien het geregistreerd partnerschap wordt afgeschaft, een keuze moeten worden gemaakt ten aanzien van de reeds bestaande geregistreerde partnerschappen. Men zou ervoor kunnen kiezen om de huidige geregistreerde partnerschappen te laten bestaan en slechts nieuwe partnerschapsregistraties niet meer toe te staan, met als gevolg dat na verloop van tijd (ongeveer 60/70 jaar) er geen geregistreerd partnerschap meer zou zijn. Partners zouden eventueel ook kunnen worden gedwongen om een keuze te maken tussen omzetting van hun geregistreerd partnerschap in een huwelijk of beëindiging van hun geregistreerd partnerschap. De laatstgenoemde optie stuit echter op juridische bezwaren, omdat eenieder recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer (art. 10 Grondwet) en de overheid mensen niet mag dwingen keuzes te maken in de relationele sfeer.

De minister kiest ervoor om het geregistreerd partnerschap niet af te schaffen. De belangrijkste reden hiervoor is dat uit het onderzoek blijkt dat het geregistreerd partnerschap een instituut is dat een meer zakelijke betekenis voor paren heeft, die afwijkt van het huwelijk met zijn van oudsher symbolische betekenis en traditie. Voor de mensen die hun relatie zakelijk willen bevestigen, biedt het geregistreerd partnerschap een alternatief en voorziet het derhalve in een behoefte. De aanname die toentertijd is gemaakt dat het geregistreerd partnerschap in een behoefte voorziet, is juist gebleken. Ook hierin is dus geen aanleiding gelegen om het geregistreerd partnerschap af te schaffen, aldus de minister.

Vereenvoudiging van met name Boek 1 BW zou een argument zijn om wel voor afschaffing te kiezen. Tegelijkertijd wijst de minister erop dat afschaffing van het geregistreerd partnerschap een specifieke overgangsregeling voor bestaande geregistreerde partnerschappen met zich zal brengen, dat regels van internationaal privaatrecht nodig zullen zijn voor de geregistreerde partnerschappen die in het buitenland zijn aangegaan, en dat deze regels zeker niet eenvoudig zullen zijn. Het argument van vereenvoudiging vindt de minister derhalve niet doorslaggevend.

Ik vind het jammer – sterker nog: een gemiste kans – dat het geregistreerd partnerschap nu niet wordt afgeschaft. Naar mijn mening is net zo goed verdedigbaar dat uit het onderzoeksrapport de conclusie kan worden getrokken dat de tijd rijp is voor afschaffing van het geregistreerd partnerschap. In de praktijk van het dagelijks (rechts)leven weten de meeste mensen niet het verschil tussen het geregistreerd partnerschap enerzijds en het ongehuwd en ongeregistreerd samenleven anderzijds. Men heeft er geen flauw benul van dat het geregistreerd partnerschap evenals het huwelijk een burgerlijke staat oplevert, terwijl dit niet het geval is bij ongehuwd en ongeregistreerd samenleven, al dan niet met een onderhands of notarieel samenlevingscontract, laat staan dat men beseft dat huwelijkse voorwaarden en

⁵ *Kamerstukken II 2007/08*, 31 200 VI, nr. 11, p. 2.

⁶ Rapport (zie voetnoot 1), Conclusies, paragrafen 8.1 en 8.2, p. 238-239.

partnerschapsvoorwaarden, gelet op (art. 1:80b jo.) art. 1:116 BW, aan derden kunnen worden tegengeworpen en een samenlevingscontract uitsluitend tussen partijen geldt. Notarissen wijzen mij er vanuit hun praktijkervaring steeds op dat mensen met een geregistreerd partnerschap vaak van mening zijn dat zij een samenlevingscontract hebben, en dat mensen met een samenlevingscontract vaak van mening zijn dat zij een geregistreerd partnerschap hebben. Pas nadat de notaris zijn cliënten heeft gevraagd of zij in verband met het aangaan van hun relatie op het gemeentehuis zijn geweest, wordt hem de juridische status van hun relatie duidelijk. In het buitenland maken wij ons volstrekt belachelijk als wij aldaar duidelijk maken dat in Nederland maar liefst vier geformaliseerde relaties bestaan, te weten het heterohuwelijk, het homohuwelijk, het geregistreerd heteropartnerschap en het geregistreerd homopartnerschap, met telkens verschillende rechtsgevolgen, welke verschillen echter ook weer niet zo groot zijn dat deze vier aparte geformaliseerde relaties rechtvaardigen.

Vereenvoudiging van Boek 1 BW vind ik zelf nu juist wél een sterk argument om voor afschaffing van het geregistreerd partnerschap te kiezen. Met name het feit dat het geregistreerd partnerschap weliswaar geen afstammingsrechtelijke, maar sinds 1 januari 2002 wel gezagsrechtelijke gevolgen heeft, heeft ervoor gezorgd dat normale mensen aan het gezagsrecht geen touw meer kunnen vastknopen. Ik hoef in dit verband alleen maar te wijzen op het grote gezagschema met toelichting om aan te geven wat ik hiermee bedoel.⁷ Bijna wekelijks word ik geraadpleegd door rechters, advocaten en (kandidaat-)notarissen, die mij hun vragen en problemen op gezagsrechtelijk gebied voorleggen. Ook in het postacademisch onderwijs dat ik voor hen verzorg, blijkt vaak van grote onwetendheid en verwarring op dit terrein. Nu bestaat de kans om aan al deze problemen een einde te maken, zou ik zeggen.

Als ik de beschouwingen van de minister in zijn reactie op het onderzoeksrapport lees, krijg ik sterk de indruk dat het geregistreerd partnerschap vooral om emotionele redenen in stand wordt gehouden. Ik moet echter toegeven dat het juist in het personen- en familierecht dikwijls meer over emotie dan over recht gaat. Toch zou ik tegen de minister willen zeggen: schaf het geregistreerd partnerschap vanaf 2010 af, in die zin dat vanaf dit tijdstip geen nieuwe geregistreerde partnerschappen meer kunnen worden aangegaan, en respecteer de bestaande geregistreerde partnerschappen. Ik ben het namelijk wél met de minister eens dat in geval van afschaffing van het geregistreerd partnerschap mensen met een bestaand geregistreerd partnerschap niet kunnen en mogen worden gedwongen om hetzij hun geregistreerd partnerschap om te zetten in een huwelijk, hetzij hun geregistreerd partnerschap te beëindigen. Niet alleen verzet art. 10 Grondwet, waarin het recht op relativievrijheid ligt besloten, zich hiertegen, maar ook is civielrechtelijk sprake van verkregen rechten die moeten worden geëerbiedigd. Men vergelijk art. 69 Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek, ook al maakt dit artikel deel uit van de titel die 'slechts' algemene overgangsbepalingen in verband met de Boeken 3-8 BW en dus niet in verband met de Boeken 1 en 2 BW inhoudt. Ook met betrekking tot rechtshandelingen is in het overgangsrecht geregeld dat, wanneer een rechtshandeling naar oud recht definitief geldig en onaantastbaar is, deze naar nieuw recht niet ineens nietig of vernietigbaar kan worden (art. 79 Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek). Ik zou ervoor willen pleiten deze regel ook van toepassing te laten zijn op familierechtelijke rechtshandelingen, zoals het aangaan van een geregistreerd partnerschap. Zoals de minister zelf ook al aangeeft, sterven de

⁷ M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2006, nr. 228a.

bestaande geregistreerde partnerschappen vanzelf uit over 60 à 70 jaar. Wij gaan immers allemaal dood of wij gaan scheiden.

3. Aanbevelingen van het onderzoeksrapport en de reactie van de minister hierop

In het rapport is ook een groot aantal aanbevelingen opgenomen.⁸ In het hierna volgende geef ik deze aanbevelingen – gecursiveerd – met de reactie van de minister hierop weer en voorzie ik deze aanbevelingen en reactie, waar ik dit nodig vind, van commentaar.⁹ De onderzoekers hebben in hun rapport in dit verband onderscheid gemaakt tussen aanbevelingen, wenselijke aanpassingen, mogelijke aanpassingen en noodzakelijke aanpassingen. Deze kwalificatie vermeld ik er hieronder telkens bij.

1. *Gerichte informatievoorziening over de rechten en plichten van de formele relatievormen (aanbeveling)*

De minister onderschrijft dat gerichte informatievoorziening aan zowel burgers als beroepsgroepen belangrijk is en dat dit ook voortdurend zijn aandacht heeft. Hij verwijst in dit verband naar de internetsite van Postbus 51 en naar diverse brochures, waaronder de brochure 'Trouwen, geregistreerd partnerschap en samenwonen'. De wijzigingen in de thans op het gebied van het personen- en familierecht bij de Tweede of de Eerste Kamer aanhangige wetgeving zullen te zijner tijd ook in de publiekfolders worden opgenomen. Intussen zal de minister dan bekijken welke verbeteringen in de informatievoorziening kunnen worden doorgevoerd.

Ook ik zou hier het belang van goede informatievoorziening willen benadrukken. Ik geef een voorbeeld. Als een man en een vrouw zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap met elkaar samenwonen, een kind krijgen en de man het kind bij de ambtenaar van de burgerlijke stand erkent (art. 1:203 lid 1, aanhef en onder a, BW), beseft het paar meestal niet dat nu uitsluitend de familierechtelijke betrekkingen tussen de ouders en het kind goed zijn geregeld. Men gaat er in de praktijk meestal van uit dat de man na erkenning van het kind tezamen met de moeder het gezag over het kind uitoefent. Het verschil tussen afstammingsrecht en gezagsrecht is de gemiddelde burger immers niet bekend. Er is echter nog geen sprake van gezamenlijk gezag (vooralsnog heeft alleen de moeder het gezag op grond van art. 1:253b BW), omdat daarvoor is vereist dat de gang naar de griffie van de rechtbank wordt gemaakt om het gezamenlijk gezag van de ouders in het gezagsregister te laten aantekenen (art. 1:252 jo. art. 1:244 BW). Het is nu toch een kleine moeite om bij de gemeente een folder neer te leggen die de ambtenaar van de burgerlijke stand meegeeft aan de man die het kind zojuist heeft erkend, en waarin erop wordt gewezen – voor zover men gezamenlijk gezag van de ouders prefereert boven eenhoofdig gezag van de moeder – dat nu nog een aantekening van gezamenlijk gezag in het gezagsregister moet worden geplaatst, onder vermelding van het adres van de griffie van de rechtbank waar dit moet geschieden? Ik weet dat een enkele gemeente dit ook daadwerkelijk doet en dat is een goede zaak. Een ander voorbeeld is dat de ambtenaar ter gelegenheid van de aangifte van een huwelijk of geregistreerd partnerschap het a.s. echtpaar of a.s. geregistreerd paar erop wijst dat

⁸ Rapport (zie voetnoot 1), Conclusies, paragraaf 5, p. 224-231.

⁹ De aanbevelingen van het onderzoeksrapport en de reactie van de minister hierop zijn ontleend aan *Kamerstukken II 2007/08, 31 200 VI, nr. 11, punt 3, p. 2-6.*

straks de wettelijke gemeenschap van goederen tussen hen zal bestaan (art. 1:80b jis. art. 1:93 e.v. BW), tenzij zij vooraf een bezoek aan een notaris brengen voor het maken van huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden (art. 1:80b jis. art. 1:114 e.v. BW).

2. *De formele vereisten voor het aangaan van een huwelijk (art. 1:63 en 67 BW) zoveel mogelijk van toepassing verklaren op de omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk (wenselijke aanpassing)*

Bij de omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk is een aantal ceremoniële aspecten niet verplicht (bijvoorbeeld aanwezigheid getuigen of een openbare plechtigheid). De minister ziet geen reden om dit alsnog verplicht te stellen. Partners die hun geregistreerd partnerschap willen omzetten in een huwelijk, kunnen immers in overleg met de ambtenaar van de burgerlijke stand ervoor kiezen de omzetting een meer ceremonieel karakter te geven indien zij hieraan waarde hechten. Het is belangrijk dat deze keuzemogelijkheid blijft bestaan.

Ik ben het eens met de minister. Het gaat hier slechts om een omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk (art. 1:80g BW) en dat is toch wezenlijk anders dan het van de aanvang van de formele relatie af aanwezig zijn van een huwelijk. Het is voldoende dat de art. 1:65 en 66 BW van overeenkomstige toepassing zijn verklaard in art. 1:80g lid 2 BW. Ten overvloede wijs ik er nog op dat het spiegelbeeld van art. 1:80g BW, te weten art. 1:77a BW betreffende de omzetting van een huwelijk in een geregistreerd partnerschap, wordt afgeschaft ter gelegenheid van de invoering van het nieuwe echtscheidingsrecht.¹⁰

3. *Invoering van keuzevrijheid voor de gemeente waar de omzetting zal plaatsvinden door art. 1:43 lid 2 BW van toepassing te verklaren op de omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk (wenselijke aanpassing)*

Deze aanbeveling zal de minister overnemen en wetgeving hiertoe initiëren. Naar mijn mening gaat het hier om een wijziging van ondergeschikt belang. Het gaat erom dat de bepaling van art. 1:43 lid 2 BW, die inhoudt dat de aanstaande echtgenoten bij de aangifte kunnen verklaren dat het huwelijk zal worden voltrokken in een andere gemeente dan die waarin een van hen op het tijdstip van de huwelijksaangifte woonplaats heeft, en die in art. 1:80a lid 4, laatste volzin, BW reeds van overeenkomstige toepassing is verklaard op het geregistreerd partnerschap, nu ook van overeenkomstige toepassing zal worden verklaard op de omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk. Waarschijnlijk zal een en ander zijn beslag krijgen in art. 1:80g lid 2 BW, waarin art. 1:43 lid 2 BW zal worden toegevoegd aan de reeds van overeenkomstige toepassing verklaarde art. 1:65 en 66 BW.

4. *Vaderschapspresumptie voor kinderen die zijn geboren tijdens een huwelijk tussen personen van verschillend geslacht, van overeenkomstige toepassing verklaren op kinderen die zijn geboren tijdens een geregistreerd partnerschap tussen partners van verschillend geslacht (noodzakelijke aanpassing)*

¹⁰ *Kamerstukken I 2006/07, 30 145, A, p. 2, onderdeel B. Zie hierover uitvoerig A.J.M. Nuytinck, 'Het nieuwe, door de Tweede Kamer aangenomen echtscheidingsrecht: de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding', WPNR 2007-6722, p. 739-745.*

Deze aanbeveling zal de minister overnemen en wetgeving hiertoe initiëren. Ik begrijp er nu werkelijk niets meer van. Het geregistreerd heteropartnerschap krijgt afstammingsrechtelijke gevolgen! Met andere woorden: de afstammingsrechtelijke regel van art. 1:199, aanhef en onder a, BW geldt voortaan niet alleen voor de met de moeder *gehuwde* man, maar ook voor de met de moeder *geregistreeerde* man. Als dit voorstel wordt gerealiseerd, is er bijna geen enkel verschil meer tussen het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Alleen het homohuwelijk en het geregistreerd homopartnerschap hebben dan nog geen afstammingsrechtelijke gevolgen. Ik zou juist menen dat dit voorstel aantoont hoe belachelijk en overbodig het is om het geregistreerd partnerschap naast het huwelijk te handhaven. En dit zou dan ook nog een *noodzakelijke* aanpassing zijn!

5. *Onderzoeken op welke wijze wetgeving kan bijdragen aan een goede rechtsverhouding tot de sociale ouder. Daarbij zou erkenning (of een gelijkwaardig instituut) voor partners van gelijk geslacht als mogelijke oplossing dienen te worden geanalyseerd (aanbeveling)*

Op 31 oktober 2007 heeft de commissie-Kalsbeek het rapport 'Lesbisch ouderschap' aan de Minister van Justitie aangeboden. De commissie is van mening dat het in ieder geval mogelijk moet zijn voor de meemoeder om het kind te erkennen. Daarnaast kan ook mogelijk worden gemaakt dat een meemoeder van rechtswege ouder wordt als zij is gehuwd met de moeder. Het laatste is een rechtspolitieke keuze die de commissie aan de wetgever overlaat. Het kabinet beraadt zich thans op de conclusies van het rapport.

Terecht gaat de minister nu nog niet in op deze aanbeveling, omdat het kabinet eerst een standpunt moet innemen met betrekking tot de conclusies van het rapport van de commissie-Kalsbeek.¹¹ Vervolgens zal zeer waarschijnlijk ook op dit punt nieuwe wetgeving worden geïnitieerd.

6. *Het opheffen van het verbod op gezamenlijke adoptie van kinderen uit het buitenland door paren van gelijk geslacht, zoals wordt voorgesteld in wetsvoorstel 30 551 (noodzakelijke aanpassing)*

De minister wijst erop dat wetsvoorstel 30 551, waarin de aanbevolen wijziging is opgenomen, door de Tweede Kamer is aanvaard.¹²

7. *Onderzoeken of in het buitenland kinderen ter beschikking worden gesteld voor gezamenlijke interlandelijke adoptie door geregistreeerde partners uit Nederland (aanbeveling)*

Interlandelijke adoptie door geregistreeerde partners gezamenlijk is in Nederland niet toegestaan, noch voor partners van gelijk geslacht, noch voor partners van verschillend geslacht. Uit het praktijkonderzoek onder de bevraagde beroepsgroepen

¹¹ Zie hierover uitvoerig A.J.M. Nuytinck, 'Lesbisch ouderschap. Bespreking van het rapport van de Commissie lesbisch ouderschap en interlandelijke adoptie (commissie-Kalsbeek)', *WPNR* 2008-6738, p. 44-48.

¹² *Kamerstukken I* 2006/07, 30 551, A, p. 2-3, art. III, onderdeel A (wijziging van Boek 1 BW in verband met verkorting van de adoptieprocedure en wijziging van de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie in verband met adoptie door echtgenoten van gelijk geslacht tezamen). Zie hierover A.J.M. Nuytinck, 'Verruiming van adoptiemogelijkheden', *WPNR* 2006-6679, p. 627-629.

is evenwel niet gebleken van knelpunten op dit gebied. Onderzoek ter zake lijkt de minister om die reden vooralsnog niet opportuun.

8. *Regeling met betrekking tot nietigverklaring van een geregistreerd partnerschap aanpassen, zoals wordt voorgesteld in wetsvoorstel 29 353 (mogelijke aanpassing)*

Nietigverklaring van een geregistreerd partnerschap leidt ertoe dat de moeder van rechtswege alleen met het gezag over een gezamenlijk kind is belast en de mannelijke geregistreerde partner niet meer. De gehuwde vader houdt, ondanks de nietigverklaring van zijn huwelijk, wel het gezamenlijk gezag met de moeder. Dit punt is opgenomen in wetsvoorstel 29 353.¹³

De wetswijziging is zonder meer terecht,¹⁴ maar ik voeg hieraan onmiddellijk toe dat deze materie voor de praktijk niet zo belangrijk is, omdat een nietigverklaring van een huwelijk of van een geregistreerd partnerschap niet veel voorkomt.

9. *Opheffen van verschillen in de wetgeving tussen huwelijk en geregistreerd partnerschap ten aanzien van rechterlijke toestemming voor de erkenning van kinderen van een andere partner (mogelijke aanpassing)*

Deze aanbeveling zal de minister overnemen en wetgeving hiertoe initiëren. Het gaat hier om art. 1:204 lid 1, aanhef en onder e, BW, dat wél betrekking heeft op een op het tijdstip van de erkenning met een andere vrouw (dan de moeder van het kind) *gehuwde* man, maar niet op een op dat tijdstip met een andere vrouw *geregistreerde* man.

10. *De wetgeving inzake het geregistreerd partnerschap gelijkstellen met de huwelijkse regeling voor wat betreft het voortbestaan van aanverwantschap na de ontbinding van een huwelijk (mogelijke aanpassing)*

Anders dan bij het huwelijk, is er voor het geregistreerd partnerschap geen bepaling dat aanverwantschap niet eindigt na ontbinding. De minister ziet, mede gezien de onderzoeksresultaten, geen aanleiding dit te wijzigen. Zoals de onderzoekers aangeven, is de betekenis van dit verschil niet groot. Bovendien zal de rechter, indien nodig, de leemte waarschijnlijk opvullen.

Ik ben het niet eens met de minister. Als in art. 1:3 lid 2 BW is geregeld dat niet alleen door huwelijk, maar ook door geregistreerd partnerschap aanverwantschap ontstaat, behoort men consequent te zijn en vervolgens in art. 1:3 lid 3 BW te bepalen dat door ontbinding van het huwelijk *en door het eindigen van het geregistreerd partnerschap* de aanverwantschap niet wordt opgeheven.¹⁵ Bovendien bestrijd ik dat de betekenis van dit verschil niet groot is. Ik hoef in dit verband alleen

¹³ *Kamerstukken II 2004/05, 29 353, nr. 8, p. 1-2, onderdeel B, houdende invoeging van een nieuw onderdeel Aa (wijziging van enige bepalingen van Boek 1 BW met betrekking tot het geregistreerd partnerschap, de geslachtsnaam en het verkrijgen van gezamenlijk gezag). Het gaat om art. 1:80a lid 7 jo. art. 1:77 BW. Zie hierover A.J.M. Nuytinck, 'Nietigverklaard partnerschap en gezag', *FJR* 2004, 27, p. 81.*

¹⁴ Zie mijn in de vorige voetnoot genoemde bijdrage.

¹⁵ Aldus ook M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2006, nr. 15.

maar te verwijzen naar mijn opsomming van rechtsgebieden waarvoor de wettelijke regeling van bloed- en aanverwantschap van belang is.¹⁶

11. De beëindiging van geregistreerd partnerschap en huwelijk moeten op dezelfde wijze worden geregeld (wenselijke aanpassing)

Wetsvoorstel 30 145¹⁷ trekt de beëindiging, voor zover het paren met minderjarige kinderen betreft, reeds gelijk.¹⁸ Deze paren kunnen hun geregistreerd partnerschap of huwelijk ontbinden door tussenkomst van de rechter door indiening bij de rechtbank van een verzoekschrift waarin het ouderschapsplan is opgenomen. Er is niet voor gekozen tevens de mogelijkheid van beëindiging met wederzijds goedvinden van een geregistreerd partnerschap voor partners zonder minderjarige kinderen door tussenkomst van de ambtenaar van de burgerlijke stand uit de wet te halen. De minister ziet momenteel ook geen aanleiding dit alsnog te doen.

12. Aanpassing van het alimentatierecht voor geregisteerde partners die hun geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden beëindigen, zodat precies dezelfde regeling geldt als bij ontbinding van een huwelijk. Wetsvoorstel 30 145, dat deels die strekking heeft, is aanhangig bij de Eerste Kamer (wenselijke aanpassing)

Wetsvoorstel 30 145 voorziet reeds in deze aanbeveling. Bij de invoering van het geregistreerd partnerschap in 1998¹⁹ zijn de art. 1:157 en 158 BW niet van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit heeft als consequentie dat, indien geen durverbepking in de overeenkomst tot beëindiging van het geregistreerd partnerschap wordt opgenomen, er een in tijdsduur ongelimiteerde alimentatieplicht ontstaat. Aangezien dit ongewenst is, zijn de art. 1:157 (leden 4 en 6) en 158 BW alsnog van overeenkomstige toepassing verklaard.²⁰

13. Onderzoeken op welke wijze het ontbreken van een executoriale titel in geval van de beëindiging van een geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden waarbij de beëindigingsovereenkomst niet in een notariële akte is neergelegd, kan worden voorkomen (wenselijke aanpassing)

De minister ziet geen aanleiding hiertoe een onderzoek in te stellen. Partners zonder minderjarige kinderen die kiezen voor beëindiging van hun geregistreerd partnerschap bij een beëindigingsovereenkomst, kunnen een executoriale titel verkrijgen door een notariële akte te laten opmaken. Ook kunnen zij hun geregistreerd partnerschap via de rechter laten ontbinden en de afspraken in de beschikking laten opnemen. Ook dan is een executoriale titel aanwezig.

¹⁶ Zie M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2006, nr. 13.

¹⁷ Zie voetnoot 10.

¹⁸ De minister bedoelt art. 1:80c BW (nieuw) j.s. art. 815 en 828 Rv (nieuw). Zie *Kamerstukken I* 2006/07, 30 145, A, p. 2, 6 en 7.

¹⁹ Wet van 5 juli 1997, *Stb.* 1997, 324, in werking getreden op 1 januari 1998, tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met opneming daarin van bepalingen voor het geregistreerd partnerschap.

²⁰ Het gaat hier om een aanvulling van art. 1:80d lid 2 BW. Zie *Kamerstukken I* 2006/07, 30 145, A, p. 2 en de discussie over deze problematiek tussen C.M. van Eerdenburg en S.F.M. Wortmann, *WPNR* 2002-6492, p. 424-425.

De minister heeft gelijk: er is geen noodzaak of dringende reden om de wet op dit punt aan te passen.

14. Art. 828 Rv zonder uitzonderingen van overeenkomstige toepassing verklaren bij de ontbinding van geregistreerde partnerschappen, zoals wordt voorgesteld in wetsvoorstel 30 145 (wenselijke aanpassing)

Wetsvoorstel 30 145 voorziet reeds in deze aanbeveling. Door de voorgestelde wijziging is het mogelijk om bij de ontbinding van een geregistreerd partnerschap voorlopige voorzieningen en nevenvoorzieningen te treffen die verband houden met minderjarige kinderen, en is het bovendien mogelijk dat, in geval van een gezamenlijk verzoekschrift, de afspraken in de beschikking worden opgenomen.²¹

15. Een met de scheiding van tafel en bed vergelijkbaar instituut openstellen voor geregistreerde partners (mogelijke aanpassing)

Een scheiding van tafel en bed staat niet open voor geregistreerde partners, maar wel voor echtgenoten.²² Hiervoor is toentertijd gekozen, omdat onder geregistreerde partners geen behoefte zou bestaan aan deze mogelijkheid, die vooral tegemoetkomt aan geloofsovertuigingen op het punt van echtscheiding. Uit het onderzoek onder professionals en paren zijn geen knelpunten naar voren gekomen met betrekking tot dit punt. Om die reden ziet de minister geen reden om de wetgeving aan te passen.

Ik ben het eens met de minister. Scheiding van tafel en bed komt in de praktijk zo weinig voor, dat niemand er wakker van ligt dat een met de scheiding van tafel en bed vergelijkbaar instituut ontbreekt bij een geregistreerd partnerschap.

16. De mogelijkheid van omzetting van een huwelijk in een geregistreerd partnerschap dient te worden afgeschaft, zoals voorgesteld in wetsvoorstel 30 145 (wenselijke aanpassing)

Wetsvoorstel 30 145 voorziet reeds in deze aanbeveling.²³

17. Onderzoeken en inventariseren welke andere verschillen bestaan in de toepasselijke wetgeving op het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Nagegaan moet worden hoe deze verschillen kunnen worden weggenomen (aanbeveling)

²¹ Het gaat hier om de art. 819 en 828 Rv (nieuw). Zie *Kamerstukken I 2006/07, 30 145, A, p. 7*. Ik wijs er overigens op dat de mogelijkheid voor de rechter om de getroffen onderlinge regelingen, daaronder begrepen afspraken omtrent uitkeringen tot levensonderhoud en omtrent de kosten van verzorging en opvoeding van een minderjarige, geheel of gedeeltelijk in de beschikking op te nemen niet is beperkt tot het geval van een gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten, zoals de minister suggereert, maar ook betrekking heeft op het geval van een verzoek van een van de echtgenoten; vgl. de passage 'op verzoek van de echtgenoten of van een van hen' in art. 819 Rv (nieuw).

²² De schakelbepaling van art. 1:80b BW, die het gehele huwelijksvermogensrecht van overeenkomstige toepassing verklaart op het geregistreerd partnerschap, is dus iets te ruim geformuleerd. Daarin moeten de art. 1:92a en 99 lid 1, onder b, BW worden uitgezonderd, omdat deze bepalingen betrekking hebben op scheiding van tafel en bed, welke rechtsfiguur nu juist niet mogelijk is voor geregistreerde partners. Aldus ook M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 1, Deventer: Kluwer 2006, nr. 73.

²³ Het gaat hier om afschaffing van afdeling 1.5.5A BW, die uit slechts één artikel bestaat, te weten art. 1:77a BW betreffende omzetting van een huwelijk in een geregistreerd partnerschap. Deze afschaffing betekent het einde van de flitsscheiding.

De onderzoekers hebben een omvangrijk en zeer waardevol rapport opgeleverd, dat veel informatie bevat over het huwelijk, de openstelling hiervan voor paren van gelijk geslacht en het geregistreerd partnerschap. Alle belangrijke punten zijn hierin opgenomen. De minister ziet dan ook geen aanleiding om nader onderzoek te initiëren.

Terecht zwaait de minister de onderzoekers-rapporteurs alle lof toe. Zij hebben een zeer gedegen onderzoek verricht en daarvan uitvoerig verslag gedaan. Het onderzoeksrapport bevat een schat aan informatie.

4. Ten slotte

Wat er ook zij van de aanbevelingen van het onderzoeksrapport en de reactie van de minister hierop, ik blijf erbij dat het verstandiger is om het geregistreerd partnerschap af te schaffen. Naast het sinds 1 april 2001 ook voor homoseksuele paren opengestelde huwelijk heeft het geregistreerd partnerschap in juridische zin – anders dan in de periode vanaf 1 januari 1998 tot 1 april 2001 – nauwelijks of geen toegevoegde waarde meer. Het heeft vooral emotionele waarde, bijvoorbeeld voor mensen die al een huwelijk achter de rug hebben met alle echtscheidingsperikelen van dien en die daarom in een volgende relatie liever voor een geregistreerd partnerschap kiezen, onwetend van het feit dat huwelijk en geregistreerd partnerschap praktisch gelijk zijn, dat beide rechtsfiguren een burgerlijke staat opleveren en dat een geregistreerd partnerschap iets anders is dan een samenlevingscontract. Anders dan de minister acht ik zelf het argument van vereenvoudiging van met name Boek 1 BW wél doorslaggevend.

Summa summarum: het geregistreerd partnerschap wordt niet afgeschaft. Jammer, een gemiste kans! Mijn enige hoop is gevestigd op de Tweede Kamer, die met de minister in debat zou kunnen gaan over het kabinetsstandpunt. Ik verwacht echter niet dat dit debat, als het er al komt, tot afschaffing van het geregistreerd partnerschap zal leiden.